moge zijn, waarop onze voorspelling rust, wij zijn nooit volkomen zeker, dat de ervaring haar niet zal logenstraffen. Maar de waarschijnlijkheid is dikwijls groot genoeg, om er ons praktisch mede tevreden te kunnen stellen".

Geldt dit nu van de meest zekere inductieve wetenschap, dan is het natuurlijk met de zekerheid van hypothesen bijv. uit het gebied der geologie en der palaeontologie nog veel slechter gesteld.

Met de inductieve methode gaat in den regel de deductieve gepaard, doch er zijn wetenschappen, die in hoofdzaak *deductief* zijn. Hier hangt de zekerheid geheel af van de algemeene stellingen, waarvan men uitgaat. Zijn deze door inductie verkregen, dan kan de zekerheid natuurlijk alleen relatief wezen; zijn ze axioma's, dan kan toch nooit de zekerheid van de conclusies grooter zijn, dan die der grondstellingen.

Zoo blijkt dan, dat de zekerheid, die naar veler beweering, de wetenschap geeft in tegenstelling met het geloof, niet bestaat, daar zij, in laatster instantie, zelve steunt op geloof.

Thans komende tot het standpunt der V. U. ten opzichte van de zekerheid der wetenschap, merkt spr. allereerst op, dat zij niet volgt de handelwijze van zoovelen, die niet vragen naar eenen grondslag voor hunnen wetenschappelijken arbeid, zich geen rekenschap geven van be ginselen, die hen daarbij leiden; evenmin als zij meegaat met hen, die de phantasie willen stellen in de plaats van geduldig en nauwgezet onderzoek.

De V. U. tracht het gebouw der wetenschap hooger op te trekken op een vooraf bepaalden grondslag. Dit is geenszins onwetenschappelijk, gelijk zoo dikwijls beweerd wordt. Want *in de eerste plaats* zijn de Gereformeerde *beginselen* niet iets willekeurigs, maar het resultaat van meer dan duizend jaren denken in de Christelijke wereld; en hun zekerheid vermindert geenszins, omdat ze onvereenigbaar zijn met monisme en evolutieleer, die immers zelf geen wetenschap, maar hypothesen en theorieën zijn.

Doch *ten andere* doet de V. U. ten slotte niets anders dan overal in de wetenschap geschiedt. De bekende positivist en physioloog Mach verhaalt, dat hem, toen hij ongeveer 18 jaar oud was, op eene wandeling plotseling de wereld met zijn *ik* ingesloten, voorkwam als *één* samenhangende massa van gewaarwordingen, alleen in het *ik* sterker samenhangend. Ofschoon, zegt hij, het eigenlijke nadenken eerst later daarbij kwam, is toch dit moment voor mijne geheele beschouwing beslissend geworden. Wanneer zoo de wetenschappelijke levenstaak eenen Mach reeds zoo vroeg voor oogen stond, waarom zou dan anderen, ook studenten zelfs, en studenten aan de Vrije Universiteit, niet vrij staan, een wetenschappelijk ideaal reeds zoo vroeg voor den geest te hebben en na te jagen?

Dat de beginselen der Vrije Universiteit geene belemmering zijn bij het wetenschappelijk onderzoek, heeft Bakhuis Roozeboom getoond, die met de meeste beslistheid, ook wat zijn wetenschap betref, op den grondslag der beginselen stond.

Waarom zouden wij, uit wetenschappelijk oogpunt, minder recht hebben, van onze beginselen uit te gaan dan een evolutionist van de zijne? Die beginselen zijn geen willekeurig aangenomen stellingen; zij waren de grondslag van het denken van vele beroemde mannen, ook nog in onzen tijd, van een Faraday, een Thomson, een Pasteur, een Von Bergmann.

Ook de Vrije Universiteit bouwt hare wetenschap op waarneming; dat wij ons waarnemend onderzoek doen in eene bepaalde richting dat is ons goed recht; bijv. wanneer wij op het gebied der historische overlevering uitgaan van vertrouwen en niet van wantrouwen, zooals een groot deel der moderne critici maar al te veel doet.

Bij de inductieve redeneering gaan wij uit van het geloof aan God, als den almachtigen Schepper van hemel en aarde; en dat recht kan niemand ons betwisten, daar het immers vast staat, dat alleen geloof de grond der inductie kan zijn.

In datzelfde geloof aan eenen God, die den mensch schiep naar zijn beeld, vindt de Vrije Universiteit den grond ook voor de inductie op wetenschappelijk gebied; door dat geschapen zijn naar Gods beeld, is de mensch in staat de gedachten Gods, in zijne schepping uitgedrukt, na te denken. Daar zij dat gelooft, kan de Vrije Universiteit niet mede gaan met zoovelen als bijv. voor de geometrie voor rechts- en staatswetenschap uitgaan van conventie, van begrippen, niet beantwoordende aan eene werkelijkheid, maar bij afspraak vastgesteld. Dat wij ook bij het aannemen van hypothesen ons laten leiden door onze beginselen, en daarom niet elke hypothese aanvaarden, die de ongeloovige wetenschap stelt, ook dat is ons goed recht; hypothesen zijn geen willekeurige onderstellingen, maar moeten met de algemeene beginselen der wetenschap overeenstemmen.

Zonder geloof kan geen wetenschap bestaan en meer dan practische zekerheid geven. Wij zijn overtuigd, dat ons geloof, 't geloof in Hem, die gezegd heeft: „De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan," de eenige vaste grond van zekerheid is ook voor de wetenschap.

De vergadering dankte den Hoogleeraar met een krachtig applaus.

De Voorzitter stelde thans de gelegenheid open om met Prof. Woltjer in debat te treden.

Niemand meldde zich aan. Met nadruk herhaalde de Voorzitter zijn uitnoodiging aan mogelijk tegenwoordig zijnde tegenstanders. De Vrije Universiteit heeft steeds na de jaarvergadering gelegenheid gegeven voor een openbaar wetenschappelijk tournooi. Door dit openbaar optreden kunnen de mannen der wetenschap, die ons standpunt niet deelen, van onze zienswijze kennis nemen en haar weerspreken. Aan mannen van kunde onder hen ontbreekt het niet; als ze dus van onze meetings wegblijven ligt het daar niet aan. Wij treden juist in het openbaar op, om te toonen dat we allerminst ons schuchter willen verbergen, of het licht zouden schuwen. De eenige reden die zij kunnen hebben om van onze meetings weg te blijven is deze, dat zij de antithese voor zóo waar, zóo onaantastbaar, zóo vastliggend houden, dat ze het tot niets nut achten met ons in debat te treden.

Spreker zegt Prof. Woltjer dankt voor het ook nu weer door hem geleverde. Niet alle aanwezigen zullen dit doorwrochte methodologische betoog in al zijn gangen en uitingen hebben kunnen volgen; doch dit hebben allen zekerlijk gevoeld dat hier niet alleen een warmte van overtuiging maar tevens een beslistheid des geloofs was, die spreker en hoorders saam bonden. Het applaus waarmee de redenaar door de vergadering werd gedankt was dan ook een natrilling van wat hij in haar heeft gewekt. Ook door deze meeting is het voorts weer duidelijk geworden dat de Vrije Universiteit blijft op de wetenschappelijke hoogte; zij neemt haar plaats waardig in.

De woorden van den Voorzitter vonden nieuwe toejuiching en daarop werd de meeting gesloten.

In den namiddag vereenigden zich ruim 200 personen aan een gemeenschappelijken disch, die ook door Dr. Kuyper werd voorgezeten. Aan dien disch werd onder groote geestdrift door den voorzitter een heildronk gebracht aan H. M. de Koningin, welke dronk, naar gebruikelijk is, door het aanheffen van het „Wilhelmus" werd gevolgd. En voorts werd door verschillende Hoogleeraren, door Directeuren, Curatoren en anderen het woord gevoerd, zoodat de uren omvlogen, en ook dit samenzijn een waardig geheel vormde met den schonen dag.

Wie het voorrecht hadden deze Jaarvergadering bij te wonen gingen ongetwijfeld verkwikt en gesterkt huiswaarts, met het heilige voornemen, naar wij hopen en vertrouwen om voor onze zich uitbreidende Hoogeschool het ideaal te helpen verwezenlijken, dat in zoo krachtige woorden in de verschillende saamkomsten voor de oogen als geschilderd was.

Uit de Pers.

Hollandia oefent terecht critiek op wat Dr. Schokking in de *Gereformeerde Kerk* over het besluit van Ameide's kerkeraad schreef:

Dr. Schokking schrijft in de *Gereformeerde Kerk* het volgende:

»Voor eenigen tijd bevatten de bladen het bericht, dat de kerkeraad der Hervormde gemeente te Ameide geweigerd had enkele lidmaten in te schrijven, die elders aangenomen en bevestigd waren.

Op zichzelf was het niet te verwonderen, dat dit de aandacht trok en dat bepaaldelijk in de organen van »de Gereformeerde Kerken" daarvan uitvoerig melding werd gemaakt.

Wanneer daaruit door sommigen echter ook reeds gevolgen werden afgeleid, schijnt men te haastig te zijn geweest.

Ons is althans niet gebleken, dat die weigering alleen op principieele gronden heeft plaats gehad.

Met het oog op de uitspraak van het Classicaal Bestuur, waarbij de genoemde kerkeraad in het gelijk werd gesteld, moet waarschijnlijk eerder worden aangenomen, dat een verzuim is gepleegd bij die aanneming door een anderen kerkeraad dan waaronder de bedoelde lidmaten krachtens hun woonplaats thuis hoorden.

Doch, al ware het anders, zoodat de weigering inderdaad steunde op principieele overwegingen, dan is de vraag toch van belang, of een zoodanige handeling goedkeuring verdient en aanspraak zou moeten maken op navolging door anderen, die in gelijke omstandigheden verkeeren.

Daarop kunnen wij moeilijk een bevestigend antwoord geven.

Wat toch is het geval?

Die elders tot lidmaat aangenomen en bevestigd worden moeten ondersteld worden, zoolang het tegendeel niet bewezen is, met beantwoording van deselfde vragen in het bezit van de volle rechten van de leden der gemeente gebracht te zijn als behooren gebruikt te worden in de gemeente, waar de inschrijving geweigerd werd.

Er is in dit opzicht geen enkele redelijke grond, waarom inschrijving zou onteegd worden aan degenen die op gelijke wijze zijn aangenomen als zij, die in de gemeente, waartoe zij behooren, zijn aangenomen en ingeschreven.

En weigering onder dusdanige omstandigheden kan den schijn van willekeur niet ontgaan en moet tot botsing leiden met de Besturen, die, wanneer overigens de gestelde regelen zijn in acht genomen, geen onderscheid kunnen noch mogen maken.

Dit moge wel bedacht worden, opdat niet met den naam van trouw bestempeld wordt wat het misschien naar de innerlijke bedoeling is, maar in verband met de bestaande bepalingen niet alzoo kan genoemd worden, en in geen geval behoeft te wezen.

En zegt men, de aanneming en de bevestiging zou toch in geen andere gemeente geschieden indien er geen onwil was om voor den kerkeraad der eigen gemeente belijdenis des geloofs af te leggen.

Dan spreken wij dit niet tegen — enkele uitzonderingsgevallen daargelaten — maar dan hebben wij ook tevens den weg gevonden waarlangs het gevreesde kwaard alleen kan worden tegengegaan, d.i. de gelegenheid benemen om in een andere gemeente lidmaat te worden.

Waarom ook zou die er blijven, tenzij dan dat de kerkeraad zelf beoordeelt, of er bijzondere redenen zijn, die het aangenomen en bevestigd worden in een andere gemeente noodig maken.

Niet in een willekeurig bewandelen van den een of anderen weg, maar in eerbiediging van het recht en wijziging daarvan, wanneer dit zijn juiste formuleering niet zou hebben, ligt ten slotte het punt, waarom het steeds behoort te gaan.

Wij hebben het bovenstaande met droefheid gelezen. Met hetzelfde recht als waarmede Dr. Schokking schrijft: »die elders tot lidmaat aangenomen en bevestigd worden, moeten ondersteld worden *zoolang het tegendeel niet bewezen is* met beantwoording van deselfde vragen in het bezit van de volle rechten van de leden der gemeente gebracht te zijn als behooren gebruikt te worden in de gemeente, waar de inschrijving geweigerd werd", kan men ook beweren dat er in de Hervormde Kerk niet een enkel modern predikant gevonden wordt. Immers alle predikanten zijn met beantwoording van deselfde vragen predikant geworden, en het bewijs dat dit niet geschied is, werd niet geleverd.

Men kan nog verder gaan en zeggen: het bewijs *is* niet te leveren dat er ook maar een predikant gevonden wordt die socialistisch of anarchistisch gezind is. Immers alleen een kerkelijke vergadering heeft volgens Gereformeerd kerkrecht te oordeelen over de leer, en aangezien nu de Hervormde kerk geen kerkelijke vergaderingen, wel kerkbesturen heeft, zoo is het van geen enkel predikant met recht te zeggen, dat hij niet rechtzinnig is. Maar onderstel eens dat een kerkeraad in het bearbeiden der Gemeente, aan zijne zorgen toevertrouwd, tot de overtuiging kwam dat een zeker aantal jongelieden niet kon toegelaten worden tot des Heeren Avondmaal, omdat zij gevoelens waren toegedaan die met de belijdenis der kerk in lijnrechten strijd zijn, mag dan zulk een kerkeraad zulke jongelieden toch maar toegang verleenen tot het gebruik der bondszegelen, wanneer zij zich elders hadden laten aannemen? Wanneer hij dit doet is hij ontrouw aan hetgeen hij beloofd heeft toen hij in het ambt bevestigd werd. Dit mag toch wel gewicht in de schaal leggen. Men komt dan zeker in conflict met de hoogere besturen, als men de redeneering van Dr. Schokking volgt; vermijdt men die, dan wordt wat men eenmaal »de leugen in de kerk" noemde, bestendigd.

Zoo is het.

In de Kerk des Heeren moet het om waarheid te doen zijn. En wie in een zoo ontredderden toestand als waarin de Hervormde Kerk verkeert, waar alle wind van leering vrij spel heeft, toch aan de fictie vasthoudt, dat elk aangenomen lidmaat als Gereformeerd moet beschouwd worden, ook al zou hij bij een modernen kerkeraad belijdenis hebben gedaan, offert het wezen der Kerk aan den schijn op en werkt de ontheiliging van Gods verbond in de hand.

Officieele Berichten.

Classe 's-Gravenhage.

De Kerkeraad der Geref. Kerk van 's-Gravenhage bericht, dat de classe 's-Gravenhage D.V. vergaderen zal te 's-Gravenhage, op Dinsdag 13 Augustus a.s. gewone tijd en plaats. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór Dinsdag 30 Juli e.k. bij den scriba, Van Speykstraat 105, 's-Gravenhage.

Namens den Kerkeraad voornoemd,
C. Lion Cachet, *scriba.*

Kort verslag van de particuliere Synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte), gehouden den 2den Juli te Dordrecht.

Ds. H. G. de Jonge, voorzitter van den Raad der roepende kerk, laat zingen Ps. 84:6, leest Ps. 84 en gaat voor in den gebede. De geloofsbrieven worden nagezien en in orde bevonden.

Moderamen: Ds. H. G. de Jonge voorzitter, Ds. J. E. Vonkenberg 2de voorz., Ds. H. A. van Andel scriba, Ds. H. C. van den Brink 2de scriba.

Notulen gelezen en goedgekeurd.

Een verzoek van Ds. P. v. A. wordt ingewilligd. Zijn brief zal met begeleidend schrijven gezonden worden naar de particuliere synode van Friesland (zuidelijk gedeelte).

Ds. F. W. Sluijter rapporteert in zake de zending, en wijst o. a. op art. 9 der acte van samenwerking, aldus luidende: „Elke kerk uit Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte), heeft het recht aan de zendende kerk personen op te geven, die zij geschikt acht voor het werk der zending." Hij verzoekt, dat de deputaten dit artikel onder de aandacht der kerken zullen brengen, met het oog op het overlijden van Ds. G. J. Ruijssenaars.

In zake het provinciaal weeshuis te Middelharnis wordt het voorstel tot indijking der buitengronden, aangenomen. Ook wordt het bestuur gemachtigd, om de zaak der bermen te regelen met de generale dijkage van Stellendam.

Ds. W. B. Renkema rapporteert in zake art. XI en XIII D. K. O. De particuliere synode van Zuid-Holland (ooordelijk gedeelte) heeft niet ingestemd met het advies der deputaten, om „de zaken der hulpbehoevende kerken op den ouden voet voort te zetten." De scheiding tusschen het noordelijk en het zuidelijk gedeelte van Zuid Holland, is dus een voldongen feit. De begrooting geeft voor het zuidelijk gedeelte in ontvangst en uitgaaf een bedrag van *f* 3147.38. De begrooting wordt goedgekeurd.

Ds. Renkema, die de provincie gaat verlaten, spreekt een afscheidswoord. De voorzitter brengt den hartelijken dank der kerken aan Ds. Renkema toe voor zijn langdurigen, veelvuldigen en nauwgezetten arbeid in zake art. XI en XIII.

De penningmeester broeder J. Singels rapporteert. Zijn boeken worden in orde bevonden. Hem wordt naar zijn begrooting een bedrag van *f* 300 toegestaan.

Ds. Vonkenberg wordt als lid der vergadering en van het moderamen vervangen door zijn secundus Ds. A. Mulder.

Ds. A. Loois rapporteert in zake de kas ex bonis publicis. Een voorstel om voorlooopig slechts één alumnus te onderhouden, wordt met 12 tegen 11 stemmen verworpen. Het concept-reglement voor de kas ex bonis publicis wordt met een kleine wijziging aangenomen.

Aan de deputaten van art. XI en XIII D. K. O. wordt opgedragen, om ieder jaar de begrooting volledig te laten drukken, zoodra zij die opgemaakt hebben, en ze dan te zenden aan alle kerken in de provincie Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte).

Benoemingen:

a. Penningmeester: Broeder J. Singels.

b. Curator Theol. School: Ds. E. Douma, sec. Ds. P. A. E. Sillevis Smitt.

c. Art. XI en XIII D. K. O. Voor de classis: Barendrecht: Ds. C. Goote, sec. Ds. A. Mulder; Brielle: Ds. M. H. K. Mol, sec. A. D. C. Kok; Dordrecht: Ds. H. G. de Jonge, sec. Ds. D. Hoek; Gorinchem: Ds. J. E. Reijenga, sec. Ds. C. J. Kapteijn; Rotterdam: Ds. E. Douma, sec. Ds. H. C. van den Brink; Schiedam: Ds. W. Sieders, sec. Ds. J. J. Berends.

d. Art. XLIX (ad examina etc.) Voor de classis: Barendrecht: Ds. J. E. Vonkenberg, sec. Ds. R. Smeding; Brielle: Ds. H. A. van Andel, sec. Ds. A. Delfos; Dordrecht: Ds. W. W. Meijnen, sec. Ds. V. Hepp; Gorinchem: Ds. C. J. Kapteijn, sec. Ds. J. E. Reijenga; Rotterdam: Ds. P. A. E. Sillevis Smitt, sec. Ds. H. C. van den Brink; Schiedam: Ds. F. W. Sluijter, sec. Dr. S. Greijdanus.

e. Voor de generale kas art. XI D. K. O. Ds. J. D. van der Velden, sec. Ds. C. B. Bavinck.

f. Voor de zending: Voor de classis: Rotterdam: Ds. C. B. Bavinck, D. J. van Haringen, br. Camphuis; Dordrecht: Ds. W. T. van Dam, Ds. D. Hoek; Schiedam: Ds. F. W. Sluijter, Ds. G. T. Goslinga; Barendrecht: Ds. C. Goote; Gorinchem: Ds. H. Haspers; Brielle: Ds. H. A. van Andel.

Besloten wordt voortaan op 't agendum te vermelden, dat van de classis een voordracht gewacht wordt voor te benoemen deputaten met hun secundi voor art. XI en XIII D. K. O., voor art. XLIX (examina etc.) en zending.

De classis Gorinchem wordt aangewezen voor de volgende particuliere synode.

Na woorden van dank van den voorzitter en tot den voorzitter, gaat Ds. A. Mulder voor in dankzegging.

Op last der part. synode voornoemd,
H. A. van Andel, *scriba.*

Zuidland, Juli '07

Buitenland.

Frankrijk. De vergadering van de Union des Eglises reformées evangéliques. Door een vriendelijke hand, die wij bij deze daarvoor hartelijk dank zeggen, werden wij in staat gesteld nader kennis te nemen van de nationale Synode der Gereformeerde Kerken van orthodoxe of gelijk men het ginds noemt, van „evangelische" richting in Frankrijk. De vergadering kwam te Parijs in de Heilige Geest Kerk van 28 Mei tot 4 Juni samen.

„Welk een verschil tusschen deze Synode en die van Sédan", zeide een der aanwezige predikanten terecht. Het verschil was groot, want bij de Synode van Sédan bestond de vereeniging met den staat nog; nu die band is verbroken hebben de Kerken vrijheid zich te organiseeren naar hare belijdenis. Of nu voor goed de pijnlijke strijd van beginselen uit is, gelijk de schrijver in „Le refuge" van oordeel is, betwijfelen wij. Want de officieuse synoden zijn in Frankrijk vergaderd geweest, gelijk de jongste synode. Het accoord voor de kerkelijke gemeenschap voor die officieuse synoden was ook de geloofsbelijdenis van 1872, doch daarin werd ook al een streven openbaar om zich te vereenigen met die kerken, die de genoemde geloofsbelijdenis niet hadden aanvaard, en daar uit werd een onverkwikkelijke strijd geboren.

Het bleek dat 410 kerken door 81 afgevaardigden waren vertegenwoordigd; dus kan men zeggen dat ruim twee derden van de Gereformeerde kerken van Frankrijk te Parijs vergaderd waren.

De voornaamste besluiten der Synode waren:

1. De benoeming van drie professoren van de Theologische faculteit van Montauban, die voortaan de faculteit der Unie der Evangelische Gereformeerde kerken zijn zal, en waarvan alle hoogleeraren van heeler harte de geloofsbelijdenis van 1872 moeten toegedaan zijn, terwijl zij in hunne wetenschappelijke, wijsgeerige of Theologische onderzoekingen geheel vrij blijven.

2. Het besluit omtrent de toelating tot den dienst des Woords, waarbij niet alleen op het gedrag en de belijdenis van den candidaat zal gelet worden, maar waarbij men ook vragen zal of deze ook roeping gevoelt voor het ambt waarnaar hij staat. Volgens de staatswet was het vroeger voldoende, dat men zeven predikanten der Gereformeerde kerk wist te vinden, die geneigd waren, aan de handoplegging deel te nemen, om tot den dienst des Woords te worden toegelaten.

3. De Synode besloot ook, dat de kerken zich zóó moesten organiseeren om met alle macht, zoowel predikanten als gemeenteleden, aan de opwekking van het geloofsleven der individueele leden der kerk, en aan de evangelisatie van Frankrijk te kunnen arbeiden. Dit besluit werd in een vergadering welke „onvergetelijk" genoemd is, met algemeene stemmen genomen. Zou hieruit volgen, dat voortaan de Evangelisatie van Frankrijk door de kerken zelve, en niet door vereenigingen zal gedreven worden?

4. Heeft de Synode besloten eene federatie van alle Protestantsche kerken, daaronder Vrije, Methodistische, Baptistische kerken begrepen, ter bespreking van gemeenschappelijke belangen, voor te stellen. Het doel van deze federatie zou dan zijn om de vrijheden en de algemeene belangen der Protestantsche kerken te verdedigen, om een eererechtbank te stichten die uitspraak zou moeten doen wanneer er geschillen ontstonden tusschen de verschillende kerken, om de quaesties ten oprichte van het diaconaat te bestudeeren, en te trachten de wet van Christus toegepast te krijgen op zedelijk en maatschappelijk gebied.

Op deze vergadering waren zooveel vertegenwoordigers van andere kerken aanwezig, dat aan ieder hunner slechts vijf minuten kon gegeven worden om de Synode de groeten en heilwenschen hunner kerken over te brengen.

Den 20sten en 21sten Juni heeft in de Oratoire kerk te Parijs de vergadering plaats gehad van de „Synode Constituant des Eglises Réformées", waarop 151 kerken vertegenwoordigd waren, waarvan 77 kerken tot de liberale richting en 74 kerken tot het centrum behooren. De middenpartij en de modernen zijn dus saamgesmolten; er zijn zu nog maar weinig kerken over, die niet bij een der twee vergaderingen zijn aangesloten. Een zeker aantal kerken is echter aangesloten aan beide groepen van kerken. De Synode van de Evangelischen heeft evenwel uitgesproken, dat zij dit niet kon toelaten, zoodat de kerken die tot beide kerkgroepen wilden behooren, tegen de volgende synode moeten kenbaar gemaakt hebben bij welke groep zij willen blijven.

Maar de Synode der Evangelischen heeft aangenomen, dat in eenzelfde kerk verschillende groepen zich naar hunne Godsdienstige overtuiging kunnen constitueeren, en dat dan deze groepen zich bij de Synode hunner keuze kunnen aansluiten. Zoo komen de kerken Alais, Marseille, Maramet, Montauban voor op de lijst zoowel van de kerken der rechterzijde als op die van de lijst van het vereenigde centrum en der linkerzijde, omdat zich in den boezem dier kerken twee groepen hebben gevormd: een van de rechter en een van de linkerzijde, die denzelfden naam dragen met de bijvoeging van „meerderheid" en „minderheid". In de kerk van Lyon heeft zelfs den 11den Juni de kerkeraad een besluit genomen waarbij bepaald wordt, dat ieder der verschillende groepen die in zijn kerk gevonden worden, het recht zal hebben hare afgevaardigden te benoemen voor de Synode waaraan men de voorkeur geeft.

Hoe dit gaan moet wanneer op een synodale vergadering niet alleen beraadslaagd wordt, maar men daar ook besluiten neemt die uitgevoerd moeten worden, gaat onze bevatting te boven.

Volgens ons zou de Union nationale des Eglises évangéliques wel doen, wanneer zij er op aandrong dat groepen, die in eene kerk als meerderheid of minderheid vormden, zich zelfstandig organiseerden, desnoods als doleerende Gereformeerde kerk. Wij vreezen dat het aanvaarden van de wet op scheiding van Kerk en Staat mede tot dien miastand heeft geleid. Wij vermoeden dat er een association cultuelle is gevormd, en dat deze nu de kerkgebouwen of het kerkgebouw en de pastorieën in bezit heeft, en dat men nu door die associations cultuelles genoodzaakt is om bijeen te blijven, terwijl men anders vreedzaam uiteen kon gaan. Het blijft ons anders onverklaarbaar, dat men te Lyon door één kerkeraad wordt vertegenwoordigd, terwijl men in de meerdere vergaderingen uiteengaat.

Twee dingen betreuren wij bij dezen stand van zaken. Vooreerst, dat men op geen der Synodes met geen woord gerept heeft van den toestand, die door de wet op scheiding van kerk en staat in het leven geroepen is en men daardoor officieel als Synode berust heeft in het onrecht, dat de regeering pleegde tegenover de kerken van Frankrijk.

Ten anderen, dat de aloude Fransche geloofsbelijdenis niet tot grondslag gelegd is van de gemeenschap der kerken, welke het Evangelie in hare banier hebben geschreven.

Ten derde, dat men de middenpartij met de liberalen den naam heeft laten aannemen van Gereformeerde kerken. Immers de vergadering die van 20—21 Juni in de Oratoire samenkwam, droeg den naam van „Synode Constituant des Eglises Réformées" terwijl de rechtzinnigen zich noemden: Union nationale des Eglises évangéliques." Het komt ons voor, dat de rechtzinnigen er prat op hadden moeten zijn, om zich eenvoudig „Gereformeerde kerken" van Frankrijk te noemen.

Dit neemt niet weg, dat wij ons van harte verblijden over het groot aantal Kerken (410) en predikanten (440), die tot de Unie der Gereformeerde Kerken zijn toegetreden. Wij hadden niet durven hopen, dat dit zoo groot zou zijn. Mocht het nu die kerken gegeven worden, om de banier van het Evangelie krachtig omhoog te houden tegenover alle revolutionaire stroomingen die zich openbaren, waardoor dan haar arbeid naar buiten zich niet in de eerste plaats tegen Rome, maar tegen de vrijdenkers zou richten.

Noord-Amerika. De gezangenquaestie in de Chr. Geref. kerk.

In de Chr. Geref. kerk van Noord Amerika is de gezangenquaestie aan de orde. Deze werd in 1890 daar binnen gedragen, toen de classis Hackensack met die kerk in verband trad. Op de Synode van 1890 kwam het aan den dag dat men in deze classis een eigen vorm van kerkregeering had, die neergelegd was in de „Church Manual," en ook ijverde voor het behoud van 52 gezangen.

Onder beding, dat men hun 52 gezangen van Church Manual dulden zou, werd toen de vereeniging tot stand gebracht. Zucht naar vereeniging en kerkuitbreiding dreef er toe om deze concessie te doen. Opzettelijk werd in de acten der Synode geschreven, dat men den afwijkenden vorm van kerkregeering en de 52 gezangen „dulden" zou. Blijkbaar ging men uit van de gedachte, dat wanneer deze gemeenten maar eenmaal in verband met de Chr. Geref. kerk waren gebracht, ze van lieverlede de gewoonten dier kerk zouden overnemen, om op den duur ook in de practijk eens geestes met haar te worden. De Chr. Geref. kerk was en bleef een psalmenzingende kerk, men zou alleen in Hackensack tijdelijk zijne gezangen laten houden.

Wat het dulden der „Church Manual" betreft, heeft dit aanleiding gegeven tot allerlei willekeur en wrijving; want het kan niet bestaan, dat eene kerk naar tweerlei kerkenorde bestuurd wordt. „De enkele broeders die in de classis Hackensack naar goede kerkenorde zoeken te handelen, vinden altijd weer hun handen gebonden;" alzoo schrijft *De Wachter*.

Het dulden van 52 gezangen grijpt nog dieper in. En daarom is het de vraag van *De Wachter*, dat de Chr. Geref. kerk in Synode vergaderd, zich uitspreke wat zij wille. Meent de kerk nevens de 150 psalmen, ook nog een bundel gezangen te moeten invoeren, ze spreke zulks duidelijk en onomwonden uit. Wij weten dan waar wij aan toe zijn. We laten ons dan niet meer onbewust en als in den droom naar de gezangen afvoeren. We doen het welbewust en op grond van overtuiging. Onze historische positie als uitsluitend psalmenzingende kerk geven we dan prijs. De les der geschiedenis, die tegen het invoeren van gezangen waarschuwt, achten we voor ons niet geldend. De kerk geeft slechts officieele goedkeuring aan een feitelijk bestaanden toestand, en we nemen voortaan plaats in de gelederen der gezangen zingende kerken.

Durven en willen we dit echter niet, maar kiezen wij positie tegen de gezangen, dan dient er meer gedaan te worden, dan tot dusver geschied is. Thans kan deze quaestie nog beheerscht worden; spoedig niet meer..... Niet langer mag aan de Engelsch sprekende gemeenten toegestaan, wat in de Hollandsche en Duitsche gemeenten verboden is."

Zoo oordeelt *De Wachter*. Met dit orgaan gaan wij accoord, al kunnen we ons niet in alle uitdrukkingen vinden die genoemd orgaan hierbij bezigt. In zake den eeredienst dient er eenheid in de kerken te zijn, en de les der historie mag zeker niet in den wind worden geslagen.

Gemengd Nieuws.

Een Duitsch Instituut voor medische zending. In Duitschland wil men een Instituut voor medische zending oprichten. Daarvoor is een stuk grond te Tübingen in de buurt van de universiteit aangekocht. Men heeft voor dit doel reeds *f* 20.000 verzameld; wanneer *f* 60.000 bijeen is en men een directeur gevonden heeft, zal men met bouwen beginnen. Het bestuur der nieuwe stichting heeft leden door geheel Duitschland verspreid, ja ook is Zwitserland daarin vertegenwoordigd. De vereeniging, die het Instituut zal laten verrijzen, heeft rechtens haar zetel in Stuttgart, waar haar moderamen, de fabrikant Paul Lechler, de bankier Maso Hartenstein en de leeraar Cammerer woont. De nieuwe stichting wil in verband met verschillende zendinggenootschappen en kerken arbeiden, en daarom zijn in het bestuur vertegenwoordigers van de Broedergemeente, van het Bazelsche, Barmensche, Berlijnsche en Hermannsburgsche zendinggenootschap. Dit Instituut zal daardoor de zendingsvrienden van geheel Duitschland bij elkaar brengen. In 1908 denkt men het te openen. Denkelijk wordt er een hospitium voor studenten die voor zendelingarts willen opgeleid worden, aan verbonden.

Uit Bremen. De bekende moderne predikant Mauritz, leidde dezer dagen eene godsdienstoefening in den Lutherschen Dom te Bremen waarbij nieuwe leden bevestigd werden en het avondmaal gevierd is. In Duitschland krijgt ieder die belijdenis doet, een spreuk uit Gods Woord op zijn levensweg mede; de heer Mauritz wilde daarin niet achterblijven doch liet daarbij Gods Woord bijna geheel achterwege. Een lidmaat werd »ingezegend" met de spreuk: »Wien biedt het geluk de schoonste palmen? Wie vroolijk arbeidt en zich in hetgeen gedaan werd verheugt." Amen. — Een ander met de woorden: »Van alle beziittingen is een rein hart en een sterke wil het beste." — Zoo ging het voort. Een kreupel meisje kreeg echter een bijbeltekst, en wel de woorden van Rom. 12 : 12: »Verblijdt in de hope, zijt geduldig in de verdrukking;" Het slot mocht er niet bij: »Volhardt in den gebede." In het slotgebed sprak de prediker: »Moge de schoone menschelijkheid onze gedachten bezielen, tot wij eindelijk geraken tot het groote doel, tot het doel eener menschheid, die altijd menschelijker, en daardoor altijd goddelijker wordt."

Een vordeel over Calvijn uit onze dagen. In een geschrift van Franz Spemanns, »Landeskirche oder religiöse Freiheit," lezen wij het volgende: Luther heeft ons zijn bijbelverklaring gegeven, het kostbaarste kleinood van Duitschland. Zijn arbeid is bekend, maar zijn diepte en innigheid wordt wonderlijk aangevuld door Calvijn, een majestueuze gestalte, in welke het diepste gevoel en de schitterendste scherpzinnigheid door den geest Gods tot metaal gehamerd werden en wiens adelaarsblik de fijnste trillingen van het heidendom in de Roomsche kerk speurde. *Ik houd het misverstaan van Calvijn voor een van de dwalingen der Duitsche theologie, die de grootste gevolgen na zich gesleept heeft.*

Uit den mond van een Duitscher heeft dit getuigenis veel te zeggen.

Winckel.

Voor Kinderen.

EEN WONDERLIJK OORDEEL

Dat vreemdelingen over ons lieve vaderland, soms heel zonderling, en niet altijd juist oordeelen, is wel bekend. Eenigen tijd geleden vernam ik hoe iemand, die in Zuid Frankrijk had vertoefd toen hij zeide, dat men hier zwaar geschut had, te hooren kreeg: „Hoe is dat mogelijk. Ik dacht, dat in „Holland" de grond te drassig was om kanonnen te dragen."

Er zouden nog veel zotter dingen te vertellen zijn. 't Is trouwens vroeger niet veel beter geweest. Ook eeuwen geleden, werd over ons land heel wonderlijk soms geredeneerd.

Vóór twee en een halve eeuw, leefde in Engeland zekere Samuel Butler, een dichter, die als meer dichters lang niet rijk was. Hij was vooral knap in het hekeldicht, en heeft ook ons Nederlanders bezongen. 't Is wel de moeite waard eens te hooren, hoe deze Engelschman,